

УДК 140.8:22.08 (477)

БІБЛІЙНІ ЕЛЕМЕНТИ У ФІЛОСОФІЇ П. ЮРКЕВИЧА

Студ. Лозко С.М., гр.ББТ-18.

Науковий керівник доц. Множинська Р.В.

Київський національний університет технологій та дизайну

Мета і завдання. Мета дослідження – виявити біблійні елементи у філософії П. Юркевича та дослідити особливості їх функціонування, що передбачає реалізацію таких завдань: дослідити працю П. Юркевича про значення серця, проаналізувати її та виявити біблійні елементи, які використовує філософ.

Об'єкт дослідження. Праця «Філософія серця» П. Юркевича.

Методи та засоби дослідження. Основними методами дослідження є аналіз, компаративний аналіз, інтертекстуальність, а також описовий метод.

Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів. Наукова новизна роботи полягає в тому, що це комплексне дослідження біблійних елементів у праці П. Юркевича «Філософія серця». Значення дослідження полягає у можливості практичного використання його висновків і матеріалів при підготовці лекцій і практичних занять із філософії; при розробці тематики дипломних і курсових робіт; при подальшому дослідженні біблійних елементів у філософії П. Юркевича.

Результати дослідження. Памфіл Юркевич – релігійний філософ, і тому не дивно, що у багатьох випадках він шукає правду саме в Біблії. Свою працю про значення серця Юркевич починає наведенням понад сто двадцять біблійних цитат, які становлять конкретні вислови про серце в Священних Книгах Старого и Нового Заповіту. У самому заголовку своєї праці автор заявляє, що вона заснована на Слові Божому («Серце і його значення в духовім житті людини, згідно за Словом Божим»). Ця праця – це антропологія Юркевича. Хронологічно – це його другий твір, але в дійсності – це, мабуть, найбільший вклад Юркевича у філософське мислення XIX і XX століть.

Без сумніву, П. Юркевич був свідомий того, що осноувати філософські висновки на Біблії – особливо в його час – означало натикатися на глузливі насмішки і очорнення, що, по суті, й сталося, і трактування філософії Юркевича як «мракобісся» та ворожість до прогресу залишається в марксистській літературі по сьогоднішній день.

Незважаючи на це, він відкриває своє мислення про серце ось таким твердженням: Хто читає Слово Боже з відповідною насолодою, той легко може завважити, що в усіх Священних Книгах і в усіх богонатхненних авторів серце людське розглядається, як зосередження всього тілесного й духовного життя людини, як найбільш істотний орган і найближче скупчення всіх сил, вираджень, рухів, бажань, почувань і думок людини зо всіма їхніми спрямуваннями й відтінками. Тут, перш за все, ми беремо деякі місця із Священного Писання, з яких буде видно, що цей погляд священних авторів на ество і значення людського серця визначається ясністю і всіма ознаками свідомого переконання, а потім зіставимо це біблійне вчення з тими поглядами на цей предмет, які панують у сучасній нам науці.

І дійсно, Юркевич формулює свої думки сильно й доречно; він посилює його висновками науки, особливо фізіології й психології. Наприклад, він вказує, що на підставі безперечних фізіологічних фактів психологія вчить, що голова або головний мозок служить необхідним і безпосереднім тілесним органом душі для передачі уявлень і думок, вражень зовнішнього світу або що тільки цей орган є безпосереднім провідником і носієм душевних дій. З цим, безперечно, істинним вченням про тілесні органи душевних явищ довго було

з'єднаний в психології особливий погляд на істоту людської душі: коли нерви, зосереджені в голові, приходять в рух від впливів і вражень зовнішнього світу, то безпосереднім і найближчим наслідком цього руху є виникнення в душі уявлень, понять або знань про зовнішній світ. Звідси легко прийти до припущення, що істотна здатність людської душі є саме здатність народжувати чи утворювати уявлення про світ з рухом нервів, викликаних зовнішніми впливами. Те, що існує в нервах як рух, відкривається, є і існує в душі як уявлення.

Згідно з цим, у філософії довго панував і досі ще почасти панує погляд, що душа людська є спочатку істотою, що мислення є самою сутністю душі або що мислення становить всю духовність людини. Воля і відчуття серця були зрозумілі як явища, видозміни і випадкові стани мислення. З цими визначеннями була б зовсім недоладною думка, що в самій душі є щось задушевне, є така глибока істотність, яка ніколи не вичерпується явищами мислення. Отже, можемо побачити тут, щонайменше, схильність до такого пояснення явищ, в якому не дається сутності більшого і значнішого змісту в порівнянні з її явищами, доступними нашому спостереженню; і хто, навпаки, думає, що в людській душі, як і в усьому суцільному, усі сторони не доступні для відносного пізнання, той наперед уже може бачити багатозначність біблійного вчення про глибину серця, таємниці якого знає тільки розум божественний.

Серце в філософії Юркевича – це скарбник і носій усіх тілесних сил людини; центр душевного й духовного життя людини; центр усіх пізнавальних дій душі; центр морального життя людини, скрижаль, на якому викарбуваний природний моральний закон.

Увесь пафос цієї праці спрямований проти раціоналістичних спроб звести сутність душі, увесь духовний світ до мислення, позаяк у такому випадку знімається проблема людської індивідуальності, а залишається якась абстрактна людина, котра ніде й ніколи не існувала, якесь колективне «ми», а не індивідуальне «я».

У висновку своєї студії П. Юркевич висловлює переконання, що, якби хтось волів виконати подібну студію з педагогічними цілями на меті, то «ми здобули б важливе коло практичних основ, які зближували б сферу віри з сферою науки». З усього цього Юркевич робить два принципово важливі для розуміння суті його «філософії серця» висновки: 1) серце може виражати, знаходити й досить своєрідно розуміти такі душевні стани, котрі за своєю ніжністю, духовністю та життєдайністю недоступні абстрактному знанню розуму; 2) поняття й абстрактне знання розуму, оскільки воно стає нашим душевним станом, а не залишається абстрактним образом зовнішніх предметів, відкривається або дає себе відчувати й помічати не в голові, а в серці: в цю глибину воно мусить проникнути, щоб стати діяльною силою люю й рушієм нашого духовного життя.

Висновки. Отож, відповідно до «Філософії серця» П. Юркевича, розум має значення світла, яким осявається Богом створене життя людського духу. Духовне життя з'являється раніше за розум, котрий є вершиною, а не коренем духовного життя людини. Закон для душевної діяльності, не покладається силою розуму як його витвір, а належить людині як готовий, незмінний, Богом установлений порядок морально-духовного життя людини й людства. Міститься цей закон у серці як найглибшій скарбниці людського Духу.

Ключові слова: Біблія, біблійні елементи, філософія серця.

ЛІТЕРАТУРА

1. Юркевич П.Д. Серце і його значення в духовному житті людини, згідно вчення слова Божого. // П.Д.Юркевич. Вибране. — К.: Абрис, 1993. — С. 73-115.
2. Плеханов Г.В. П.Д.Юркевич — філософ и педагог / Г.В.Плеханов // Советская педагогика. — 1991. — № 12. — С. 84-89.
3. Закидальський Т.Д. Поняття серця в українській філософській думці / Закидальський Т.Д. // Філософська і соціологічна думка. — 1991. — №8. — С. 127-138.